

מתחילים מבראשית ומבינים מחדש את התורה!

לראשונה אחרי למעלה מ-2,000 שנה -
תרגום יונתן המשלב פשוטו של מקרא
עם דברי אגדה ומוסר משובבי נפש
מתורגם ומפורש באופן השווה לכל נפש.

חוברת
דוגמא

חמשה חומשי תורה
עם

תרגום
יונתן
המפורש

בראשית

אקדמות מילין

הזדמנות ללמוד ולהבין את התורה בצורה חדשה ונעלית!

כל התחלה היא הזדמנות חדשה.
כשמתחילים מחדש את התורה, יש אווירה של התחדשות באוויר, הזדמנות נפלאה להצטרף ולהבין מחדש את דברי תורתנו הקדושה.
אכשר דרא ורבים ההוגים מידי שבוע בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, וישנם אף המהדרין שמעמיקים ללמוד עם פירושי רבותינו הראשונים והאחרונים.

כיצד נותר איצר סתום שלא הגיע לידיו?

אך למרות שנתרבו ספסלי בית המדרש, נותר פירוש אחד על התורה, פירוש טמיר ונעלם כאוצר סתום שלא נתגלה. רז"ל מספרים (מגילה ג.) כי בשעה שנתגלה תרגום יונתן בן עוזיאל על נביאים, נודעזה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, יצתה בת קול ואמרה "מי הוא זה שגילה סתריי לבני אדם?".
תרגום יונתן המכונה גם תלמוד ירושלמי, המיוחס לתנא הקדוש רבי יונתן בן עוזיאל, שעליו נאמר בגמ' (סוכה כח.) שהיה "גדול שבכולן" מבין תלמידיו של הלל הזקן, דווקא פירוש נפלא זה על התורה, נותר סתום וחתום במשך אלפי שנים. וזאת למודעי, כי תרגום יונתן, בשונה בתרגום אונקלוס, אינו תרגום של דברי התורה בלבד, אלא מפרש את דברי התורה בפשט, בדברי אגדה, מדרש ומוסר באופנים נפלאים.
כיצד ייתכן שדווקא פירוש קדוש זה על התורה, אשר נכתב בשפת הארמית באופן קשה להבנה, נותר ללא פירוש המבארו כראוי.

פירוש שווה לכל נפש, תלמידי חכמים מופלגים וכן חמש למקרא

אחרי שנים ארוכות של עיסוק יומיומי בפירוש תרגום יונתן על התורה, הבאנו ברכה כפולה ומכופלת בעריכת חומש בראשית עם תרגום יונתן המפורש.
חומש בראשית עם תרגום יונתן המפורש נערך בשני רבדים זה למעלה מזה. ראשית, שפת הארמית שבה נכתב התרגום קשה להבנה, לכן תרגמנו את הפירוש לשפה בהירה ופשוטה ששווה לכל נפש.
בנוסף, נערכו בשולי הגיליון ציונים וביאורים נפלאים, פרפראות משמחי לב וחידושים מתוקים מדבש מדברי קדשם כלהבות אש של רבותינו מפרשי התורה הראשונים והאחרונים. במדור זה ליקטנו ליקוט אחר ליקוט את דברי המפרשים המבארים את דבריו הטמירים של תרגום יונתן ואף הבאנו את המקומות שבהם נראה כי דבריו חלוקים על דברי תרגום אונקלוס ומפרשי התורה השונים.
המעין ב"חומש בראשית עם תרגום יונתן המפורש" ימצא גם פירוש קדוש על התורה, פירוש שהיה נעלם מעין כל עד עתה, והן חידושים בפשט ובמדרש שיוכל לרוות בהם את צמאון נפשו להבנת דברי התורה על בורים.

צוללים אל ים החכמה

בגיליון זה, לרגל הו"ל של "חומש בראשית עם תרגום יונתן המפורש", הבאנו לכם על כל פרשה חידושים נפלאים מדבריו הקדושים של תרגום יונתן. פרפראות ודברי אגדה ומוסר ואף הבנה חדשה ועמוקה בפשוטו של מקרא.

פשוטו כתרומו

כשמתחילים עכשיו ללמוד מחדש את התורה הקדושה, מוזמנים ציבור שוחרי התורה לרוות צמאון נפשם בידיעת התורה וללמוד את פרשת השבוע עם תרגום יונתן המפורש, ובכך להבין פשט חדש בתורה, להרחיב את הידיעה בדברי אגדה ומדרש משובבי נפש, להעמיק בדברי רבותינו הראשונים והאחרונים ולרומם את נפשם בדבריו הקדושים של התנא האלוף רבי יונתן בן עוזיאל.

בברכת התורה
מכון 'תרגום יונתן' המפורש

דוגמא מפרשת בראשית

פרק ב' פס' ז'

אונקלוס

וַיִּצַר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עֹפֶר
מִן־הָאֲדָמָה וַיַּפֵּחַ בָּאָפִי נְשָׁמַת חַיִּים
וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

רש"י

העליונים לפי שציוס ראשון נברא שמים וארץ בשני
צרא רקיע לעליונים בשלישי תראה היצבה לתחתונים
בדעיני צרא מאורות לעליונים בחמישי ישרא המים
לתחתונים הווקק בששי לצרואות צו מעליונים
ומתחתונים ואם לאו יש קנאה צמעה צראשית שיהיו
אלו רבים על אלו צבראית יום אחד (ב"ר פ"ד וע"ש יח):
לנפש חיה. אף צמה ומה נקראו נפש חיה אף זו
של אדם חיה שצולן שמוסף צו דעה ודבור:

תרגום ללשון הקודש

ו. וברא ה' אלוקים את האדם בשני יצרים,
ולקח עפר ממוקום בית המוקדש ומארבעת
רוחות העולם, ובללו מכל מימות העולם,
ובראו אדם שחור ולבן, ונפח בנחיריו נשמה
של חיים, והיתה הנשמה בגוף האדם לרוח
מדברת, להארת העינים, ולשמיעת האזנים.

תרגום יונתן

ו. וברא יי אלהים ית אדם בתרין יצדין ודבר
עפרא מאתר בית מקדשא ומארבעת רוחי
עלמא ופתא מפל מימי עלמא ובריה סומק
שחים וחיור ונפח בנחורוהי נשמתא דחיי
והות נשמתא בגופא דאדם לרוח ממללא
לאנהרות עינין ולמצותות אוזנין:

ציונים וביאורים

נח. ברש"י מובאים הדברים כשני דעות שונות, שיש
הסוברים שלקח העפר ממוקום המזבח, ויש הסוברים
שלקחו מארבע רוחות העולם. אכן יונתן תופס כב'
הדעות יחד, שלקח גם ממוקום המוקדש וגם מארבע
רוחות העולם. ומפרש כן, משום דקשה לו דאם נאמר

נח. ברש"י מובאים הדברים כשני דעות שונות, שיש
הסוברים שלקח העפר ממוקום המזבח, ויש הסוברים
שלקחו מארבע רוחות העולם. אכן יונתן תופס כב'
הדעות יחד, שלקח גם ממוקום המוקדש וגם מארבע
רוחות העולם. ומפרש כן, משום דקשה לו דאם נאמר

פרק ג' פס' ט'

אונקלוס

ט וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם
וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָּה:

רש"י

צנעס (צמדנר כצ) מי האנשים האלה עמך ליכנס
עמהם צדברים וכן צחוקיו בשלמי מרודך צלדן
(ישעיהו לט):

תרגום ללשון הקודש

ט. וקרא ה' אלוקים לאדם, ואמר לו, הלא
כל העולם שבראתי גלוי לפני, חשיכה
כאורה, ואיך אתה חושב בלבך להסתיר מפני,
הלא המוקום שאתה מסתתר בו אני רואה,
ואיך הם המצוות קייב שצויתך.

תרגום יונתן

ט וקרא יי אלהים לאדם ואמר ליה הלא כל
עלמא דבריתי גלי קדמי חשוכא כנהורא ואיך
את סבר בליגך לאיטמרא מן קדמי הלא
אתר דאת מטמר ביה אנא חמי ואן אנון
פקודיא דפקידתך:

ציונים וביאורים

אומר אף על ברכת השם ויש אומרים אף על הדינים
(אהבת יונתן). אך קשה דבריו שעבר על כל המצוות, והיכן
מצינו שעבר על יותר ממצוה אחת, אלא י"ל שכאן שאל
לו הש"ת בכללות על כל המצוות האם עבר עליהן, ועל
כך ענה אדם (בפסוק הבא) שלא עבר רק על מצוה אחת.

קייב. כותב 'פיקודיא' לשון רבים, משום שמבלעדי המצוה
שלא יאכל מפירות האילן, עוד צווהו על שאר מצוות,
כאומרים ז"ל במסכת סנהדרין (נו): "תנא דבי מנשה שבע
מצוות נצטוו בני נח וכו', רבי יהודה אומר אדם הראשון
לא נצטווה אלא על ע"ז בלבד וכו', רבי יהודה בן בתירה

דוגמא מפרשת נח

אונקלוס

פרק ט' פס' כ"ז

כּו יִפֹּת אֱלֹהִים לְיִפֹּת וַיִּשְׁכֵּן בְּאַהֲלֵי־
שָׁם וַיְהִי כְנָעַן עֶבֶד לָמוֹ:
כּו יִפֹּתִי יִי לְיִפֹּת וַיִּשְׁכֵּן
שְׁכִינְתִּיהָ בְּמִשְׁכְּנֵי שָׁם וַיְהִי
כְנָעַן עֶבֶד לָהּ:

רש"י

(כז) יפת אלהים ליפת. מתורגם יפת ירחיב: מנני יפת בית שני לא שרמה זו שכינה והיכן שרמה וישכון באהלי שם. ישרה שכינתו בישראל ומדרש נמקדש ראשון שנה שלמה שהיה מנני שם: ויהי כנען חכמים אע"פ שפת אלהים ליפת שנה כורש שהיה עבד. אף משיגלו נני שם ימכרו להם עבדים מנני כנען:

תרגום יונתן

תרגום ללשון הקודש

כו. יִפְתָּה ה' גבולו של יפת, ויתגיריו בניו
וישכנו במזרשו של שם, ויהי כנען עבד להם.
כו. יִפְתָּה ה' גבולו של יפת, ויתגיריו בניו
וישכנו במזרשו של שם, ויהי כנען עבד להם.

ציונים וביאורים

צה. אונקלוס ורש"י מפרשים "יפת" - ירחיב. אולם
יונתן מותרגם "יפת" - "שפר", שמפרש "יפת" מלשון
יפוי ושבח. ומפרש שה' יפה גבולו של יפת שיהיו
ארצותיהם מקומות יפים. וכן מפרש ב'צורר המור'
שייפרו ד' בכל מיני יופי ושאר טובות העולם
הזה.

אונקלוס

פרק י"א פס' ב'

ב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בְּקָעָה
בְּאַרְצָן שְׁנַעַר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם:
ב וַיְהִי בְּמִטְלָהוֹן בְּקָעָה
וַאֲשַׁכְּחוּ בְּקָעָתָא בְּאַרְעָא
דְּבָבֵל וַיְתִיבוּ תַּמָּן:

רש"י

(ב) בנסעם מקדם. שהיו יושבים שם כדכתיב
למעלה ויהי מושבם וגו' הר הקדם ונסעו משם
למור להם מקום להחזיק את כלם ולא מנאלו אלא
שנער:

תרגום יונתן

תרגום ללשון הקודש

ב. והיה בנסעם ממזרח קלח, ומצאו בקעה
בארץ בבל וישבו שם.
ב. והיה בנסעם ממזרח קלח, ומצאו בקעה
בארץ בבל וישבו שם.

ציונים וביאורים

קלח. מפרש "מקדם" - ממזרח שנקרא 'קדם'. וכמו
שמפרש רש"י שהיו יושבים שם ככתוב לעיל (י, ל)
"ויהי מושבם וגו' הר הקדם". או כדברי האב"ז
שהיו יושבים בהרי אדרט שהיו במזרח, שנה בדרתו
מן הרי אדרט, ששם נחה התיבה, נתישב בארצות
ההם הוא ותולדותיו, והם במזרח קרובים ל'אשור'
ככתוב (מלכים ב יט, לו). וכו"ז הוא שלא כאונקלוס
שמתרגם "מקדם" - 'בקדמיתא' היינו בראשונה,
כלומר, נסיעתם הראשונה אחר המבול. (ראה אהבת
יהונתן).

להבין

פשט בחומש באופן נעלה וחדש

דוגמא מפרשת לך לך

אונקלוס

פרק י"ג פס' י"ג

יג וְאִנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לִיהוָה
בְּמִמּוֹנֵהוּן וְחִיבִין בְּגִיטָהוֹן
מֵאִדּ: יג וְאִנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לִיהוָה
בְּמִמּוֹנֵהוּן וְחִיבִין בְּגִיטָהוֹן
מֵאִדּ: יג וְאִנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לִיהוָה
בְּמִמּוֹנֵהוּן וְחִיבִין בְּגִיטָהוֹן
מֵאִדּ:

רש"י

(יג) ואנשי סדום רעים. ואעפ"כ לא נמנע לוט מלשכון עמהם ורבותינו (יומא לח) למדו מכאן (משלי י) שם
רשעים ירקב: רעים. (סנהדרין קט) גנופס: וחטאים. צממונס: לה' מאד. יודעים רכונס ומתכוונים למרוד צו:

תרגום יונתן

תרגום יונתן

יג. ואנשים של סדום רעים בממונם זה לזה,
וחטאים בגופם בגילוי עריות ושפיכות דם
נקי, ועובדים עבודה זרה, ומורדים לשם
של ה' מאד. יג. ואנשים של סדום רעים בממונם זה לזה,
וחטאים בגופם בגילוי עריות ושפיכות דם
נקי, ועובדים עבודה זרה, ומורדים לשם
של ה' מאד.

ציונים וביאורים

ג. וכן מתרגם אונקלוס: 'בישין בממונהון וחייבין בגיטהון'. אכן רש"י מפרש להיפך: "רעים - בגופם, וחטאים
- בממונם". ובאמת הוא מחלוקת בגמ' סנהדרין (קט), ויונתן ואונקלוס מפרשים כברייתא שם. (ראה גור אריה).

אונקלוס

פרק י"ד פס' כ'

כ וברוך אל עליון אשר מגן צריך
סנאך בידך ויהב ליה חד מן
עסרא מפולא: כ וברוך אל עליון אשר מגן צריך
סנאך בידך ויהב ליה חד מן
עסרא מפולא:

רש"י

(כ) אשר מגן. אשר הסגיר וכן (חושע יא) אלמגן ישראל: ויתן לו. אגס מעשר מכל אשר לו לפי שהיה כהן:

תרגום יונתן

תרגום יונתן

כ. וברוך קל עליון, שעשה שונאך כתרס
דמקבל מחתא ויהב ליה חד מן עסרא מפל
מה דאתיב: כ. וברוך קל עליון, שעשה שונאך כתרס
דמקבל מחתא ויהב ליה חד מן עסרא מפל
מה דאתיב:

ציונים וביאורים

קיא. היינו אברהם נתן לשם, כדמשמע בסוף הפסוק שמתרגם 'מכל מה דאתיב', ומי השיב, אברהם. והוא
כדעת רש"י וסיעתו שאברהם נתן מעשר לשם שהיה כהן. ודלא כיש מפרשים שמלכי צדק נתן לאברהם
מעשר (עין רד"ק, ריב"א וחזקוני). [ובזה"ל] (לך לך) איתא דעה שלישית בזה"ל: "ד"א "ויתן לו מעשר מכל"
- הקב"ה יחב ליה מעשרא". (ראה גם במשך חכמה).

להרחיב

ידיעת התורה בדברי מדרש ואגדה

דוגמא מפרשת וירא

פרק כ"א פס' ל"א

לא על-כן קרא למקום ההוא באר
שבע כי שם נשבעו שניהם:
לא על-כן קרא למקום ההוא באר
שבע כי שם נשבעו שניהם:

תרגום ללשון הקודש

תרגום יונתן

לא בגין כן קרא לבירא ההוא בירא דשבע
חורפן ארום תמן קיימו תרויהון:
לא בעבור כן קרא לבאר ההוא באר של שבע
כבשות, כי שם נשבעו קפד שניהם.

ציונים וביאורים

קפד. מדבריו משמע שמפרש שע"ש ב' דברים נקרא "באר שבע", ע"ש שבע הכבשות, שהיו עדות שהבאר שלו, ועל שם ששם נשבעו שניהם (אהבת יהונתן. עיי"ש עוד). וכן הוא במדרש שכל טוב בזה"ל: "על כן קרא למקום ההוא באר שבע" - באר שבע כבשות, ועוד כי שם נשבעו שניהם שלא יזיקו זה לזה עד שלשה דורות".

אונקלוס

פרק כ"ב פס' א'

א ויהי אחר הדברים האלה ויהי
נסה את-אברהם ויאמר אליו
אברהם ויאמר הנני:
א ויהי אחר הדברים האלה. יש מרומינו אומרים
האלין וי' נסי ית אברהם
ואמר ליה אברהם ואמר
האנא:

רש"י

אחר דבריו של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק שמל
כן י"ג שנה ולא מיחה אחר לו יצחק באזכר אחד אמה
מיראני אילו אחר לי הקצ"ה זכח עמנו לפני לא הייתי
מעכב: הנני. כך היא עניינם של חסידים לשון עוה
הוא ולשון זימון:

תרגום ללשון הקודש

תרגום יונתן

א ויהי אחר הדברים האלה, משרבו יצחק
וישמעאל. וישמעאל היה אומר, לי ראוי לירש
את אבא שאני בנו הבכור. ויצחק היה אומר,
לי ראוי לירש את אבא שאני בן שרה אשתו,
ואתה בן הגר השפחה של אמי. ענה וישמעאל
ואמר, אני צדיק יותר ממך, שאני נמולתי
לשלש עשרה שנים, ואם היה רצוני לעכב לא
הייתי מוסר נפשי להמול, ואתה נמולת בן
שמונה ימים, אילו היה בך דיעה, אולי לא
היית מוסר נפשך להמול. השיב יצחק ואמר,
הנה אני היום בן שלשים ושש שנים, ואילו
מבקש הקדוש ברוך הוא לכל איברי לא
הייתי מעכב. מיד נשמעו הדברים האלה לפני
רבון העולם, ומיד מאמר ה' ניסה את אברהם.
ואמר לו, אברהם. ואמר לו, הנה אני.

א ויהי אחר הדברים האלה. יש מרומינו אומרים
וישמעאל וישמעאל הנה אומר לי חמא למירות
ית אבא דאנא בריה בוקריא ויצחק הנה אומר
לי חמי למירות ית אבא דאנא בר שרה
אנתיה ואנת בר הגר אמתא דאמי עני
וישמעאל ואמר אנא זכאי יתיר מנך דאנא
אתגורית לתליסרי שנין ואין הות צבותי
למעקבא לא הוינא מסר נפשי לאתגורא ואנת
אתגורת בר תמניא יומין אילו הנה בך מנדעא
דלמא לא הוית מסר נפשך לאתגורא מתיב
יצחק ואמר הא נא יומיא בר תלתין ושית שנין
ואילו בעי קודשא ברוך הוא לכולי אבריי לא
הויתי מעכב מן יד אשתמעו פתגמין האילין
קדם מרי עלמא ומן יד מיקרא דיי נסי ית
אברהם ואמר ליה אברהם ואמר ליה הא נא:

דוגמא מפרשת חיי שרה

פרק כ"ג פס' ג'

ג וַיִּקֶם אַבְרָהָם מַעַל פָּנָיו מֵתוֹ וַיִּדְבֹּר
מִיתָיָהּ וּמְלִיל עִם בְּנֵי חֲתָאָה
לְמִימְרָ:
אֶל־בְּנֵי־חַתָּה לֵאמֹר:

תרגום לשון הקודש

ג וקם אברהם מראיית פנים על מותו, ודיבר
עם בני החתני לאמר.

תרגום יונתן

ג וקם אברהם מן מחמי אפין על מיתיה ומליל
עם בני חתאָה למימר:

ציונים וביאורים

ג. פירוש שקם משיבתו בשעת ההספד, והפסיק להראות פנים של צער על מותו (ברכת אברהם). ועוד יש
לפרש דבריו עפ"י מה שמבאר בספר תפארת יהונתן, שהכלל הוא שבמערת המכפלה אין קוברים כי אם
רק אותם שמתו בנשיקה, אבל אם מתו ע"י מלאך המות אין רשאים לקבורם שם. ולכן הביט בה אברהם,
לדעת דבר זה, דאם מתה ע"י מלאך המות פניה מוריקות, וכיון שראה אברהם שפניה מאירות, ידע שבנשיקה
מתה, ואפשר לקבורה במערת המכפלה. ועפ"י זה יש לנו לפרש דברי תרגום יונתן כאן באופן אחר "וקם
אברהם מן מחמי אפין על מיתיה", דרצונו לומר, שלאחר שראה אברהם בפניה שמתה בנשיקה, אז קם
לדבר עם בני חת שיתנו לו אחוזות קבר במערת המכפלה (גן רוה, אהבת יהונתן, ועיין שם מה שמקשה ע"כ).
ודבר זה שמתה במיתת נשיקה מפורש בזהר חדש בזה"ל: "ותמת שרה בקרית ארבע" - דא קריאת
שמע, דלא מיתת האי צדקת ע"י נחש, אלא נפקת רוחא דילה בקריאת שמע, בארבע אתוון (ה' אלוקינו
ה' אחד). "היא חברון" - חבורא דנשמתא דילה היא שכינתא". (ראה זוהר (קכה) עם פירוש דמשק אליעזר,
עמוד ריג).

אונקלוס

פרק כ"ד פס' י"ד

יִי וְהָיָה הַנְּעִרְ אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִי הַמִּי־נָא
כִּדְךָ וְאַשְׁתָּהּ וְאַמְרָהּ שְׁתָּה וְגַם־גְּמִלִיד
אֲשָׁקָה אֹתָהּ הַכַּחַתְּ לְעַבְדְּךָ לְיִצְחָק
וּבָהּ אֲדַע בִּי־עֲשִׂיתָ חֶסֶד עִם־אֲדֹנִי:

רש"י

(ייד) אותה הוכחת. ראוייה היא לו שמהא גומלת חסדים וכדאי ליכנס צניחו של אברהם ולשון הוכחת
צירכת אפרוצי"ט (בלע"ז דו האסט בעשיעדען): ובה
אדע. לשון חסד הודע לי זה: כי עשית חסד.
אם תהיה ממשפחתו והוגנת לו אדע כי עשית
חסד (ב"ר)

תרגום לשון הקודש

י. ותהיה הנערה שאומר לה, הטי עתה כדך
ואשתה, ותאמר, שתה וגם גמלך אשקה,
אותה הזמנת במזל"א לעבדך ליצחק, ובה
אדע כי עשית חסד עם אדוני.

תרגום יונתן

י ותהי ריבא דאמר לה ארכיני כדון לגיניך
ואשתי ותימר שתי ואוף גמלך אשקי יתה
ומינתא גמזלא לעבדך ליצחק ובה אינדע
ארום עבדת טיבו עם ריבוני:

ציונים וביאורים

לא. מה שכתוב "הכחת" מתרגם "ומינתא במזל"א", היינו שזימן בת מזלו המוכנת, וכתבו המפרשים [נפש
הגר, נושא כלי יהונתן] שכיון למה שאמרו חז"ל בגמ' סוטה (ב): "ארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזין
בת פלוני לפלוני מן השמים". וכן אנו מוצאים באונקלוס שמתרגם "הכחת" - "ומנתא". וכן פירשו רס"ג
ורד"ק, וכמו שכתב הרד"ק (שרשים שרש יכה) שלפעמים הוכחה הוא לשון הזמנה. אבל רש"י מפרש (כאן
ובפסוק מד) ש"הוכחת" הוא מלשון הוכחה ובידור (נפש הגר בפסוק מז, שערי אדרן).

דוגמא מפרשת תולדות

פרק כ"ה פס' כ"א

אונקלוס

כא וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ
כִּי עָקְרָהּ הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ יְהוָה
וַתֵּהֱרַר רַבֵּקָה אִשְׁתּוֹ:

כא וַצִּלִּי יִצְחָק קָדָם יי
לְקַבֵּל אֶת־תִּיהָ אֲרִי עָקְרָה
הִיא וְקַבֵּל צְלוֹתֶיהָ יי
וְעֲדִיאת רַבֵּקָה אֶת־תִּיהָ:

רש"י

(א) ויעתר. הרבה והפזיר בתפלה: ויעתר לו. נחפזר ונתפייס ונתפתה לו ואומר אני כל לשון עמר לשון הפלגה ורצוי הוא וכן (יחזקאל ח) ועמר ענן הקטרת מרצית עליית העשן וכן (שם לה) העתרתם עלי דבריכם וכן (משלי כז) נעמרות נשיקות שונא דומות

תרגום יונתן

כא וַאֲזַל יִצְחָק לְטוֹוֹר פּוֹלְחָנָא אֶתְר דְּכַפְתִּיהָ
אֲבוּי וְהַפֵּךְ יִצְחָק בְּצִלוֹתֶיהָ דְּעִתִּיהָ דְּקַבֵּ"ה
מִמָּה דְּגִזֵּר עַל אֶת־תִּיהָ אֲרוּם עָקְרָה הוּת גְּבִיהָ
עֲשִׂרִין וְתַרְסִין שְׁנִין וְאֶת־הַפִּיךְ בְּגִיעִיהָ דְּעִתִּיהָ
דְּקַבֵּ"ה מִמָּה דְּגִזֵּר עֲלֶיהָ דְּאִף הוּא הָוָה עָקֵר
וְאֶת־רוּחַ וְאֶת־עֶפְרַת רַבֵּקָה אֶת־תִּיהָ:

תרגום ללשון הקודש

כא. והלך יצחק להר העבודה, מקום שקשורו
אביו, והפך יצחק בתפילתו דעתו של הקב"ה
ממה שגזר על אשתו, כי עקרה היתה אצלו
עשרים ושנים, ונהפכה בגללו דעתו
של הקב"ה ממה שגזר עליו, שגם הוא היה
עקר^ז, ונרווח, ונתעברה רבקה אשתו.

ציונים וביאורים

ז. נראה מדבריו שסובר שיצחק היה ג"כ עקר. ויש בזה פלוגתא בחז"ל, שכן בגמ' יבמות (סד.) דורשים ממה שנאמר "לנכח אשתו", "על אשתו" לא נאמר, אלא "לנוכח", מלמד ששניהם עקרים היו. ובבעל הטורים מביא רמז נוסף לכך: "כי עקרה היא". 'הוא' כתיב, לומר לך כי אף הוא היה עקר. ולפי שיטה זו יפלא, הלמאי לא התפלל על עצמו, הרי גם הוא היה עקר, וכתב בספר בית אהרן (לרבי אהרן הכהן ז"ל) שמה שלא התפלל על עצמו, אפשר מפני שלא דאג על עצמו בשל הבטחת הש"י "כי ביצחק יקרא לך זרע", רק חשש שמא יתקיים מאשה אחרת (כדלחן), ולכן התפלל עליה. אך בזה"ק (קלז:) איתא מפורש שלא היה יצחק עקר כלל, בזה הלשון: "אבל יצחק צלי על אשתה, בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו עקר, אלא אתתה, דיצחק הוה ידע רזא דחכמתא וכו', אבל לא ידע אי בראי אתתא אי באחרא". וכ"כ הספורנו והחזקוני בזה הלשון: "אבל בשבילו לא היה מתפלל, שהרי יודע היה שאינו עקר, כדכתיב (לעיל כא, יב) כי ביצחק יקרא לך זרע".

להעמיק

בדברי המפרשים
בציונים וביאורים

דוגמא מפרשת ויצא

פרק כ"ט פס' י"ג

אונקלוס

יג וַיְהִי כַּשְׁמַע לָבֹן שְׁמַע לָבֹן יָת
שִׁמְעָה יַעֲקֹב בְּרַחֲמֵיהּ וַיְהִי
לְקַדְמוֹתֶיהּ וְגַפִּיף לִיהּ וְנָשִׁיק
לִיהּ וְאַעֲלֶיהּ לְבִיתֶיהּ
וְאַשְׁתֵּי לָלָבֹן יָת כָּל
פְּתֻגְמֵיָא הָאֵלִין:

יג וַיְהִי כַּשְׁמַע לָבֹן אֶת־שְׁמַעַן יַעֲקֹב
בְּרַחֲמָתוֹ וַיִּרְץ לְקִרְאָתוֹ וַיַּחַקֵּק־לוֹ
וַיִּנָּשֶׁק־לוֹ וַיְבִיֵּאֵהוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּסְפֹּר
לָלָבֹן אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

רש"י

והנס נחיקו (ב"ד): וינשק לו. אמר שמא מרגלים
היאל והס נפיו (ב"ד): ויספר ללבן. שלא נא אלא
ממוך אונס אחיו ושנטלו ממונו ממנו:

(יג) וירץ לקראתו. (ב"ד) כסנור ממון הוא טעון
שהרי עמד הניח נא לכאן נעשרה גמלים טעונים:
ויחבק. כשלא ראה עמו כלום אמר שמא זהו ציס הניא

תרגום יונתן

יג. והיה כשמע לבן את שמע גבורתו
וחסידותו של יעקב בן אחותו איך לקח את
הבכורה ואת סדר הברכות מיד אחיו ואיך
התגלה לו ה' בבית אל ואיך הוריד את
האבן ואיך צפה הבאר ועלתה לפניו ורץ
לקראתו וחבק לו ונשק לו והביאו לביתו,
וסיפר ללבן את כל הדברים האלה.

תרגום יונתן

יג ויהיה כשמע לבן ית שמע גבורתיה
וחסידותיה דיעקב בר אחתיה ה' נסיב ית
בכירותא וית סדר ברכתא מן יד אחיו וה' ית
אתגלי ליה יי בבית אל וה' ית אבנא
וה' ית טפת בידא וסליקת לאנפוי ויהט
לקדמותיה וגפייף ליה ונשיק ליה ואעליה
לביתיה ותני ללבן ית כל פתגמאי האילין:

ציונים וביאורים

לז. דרש כן בשמיעת לבן, מודכתב הפסוק בפסוק בין מילת "שמע" למילת "יעקב בן אחותו", שלהורות
בא ששמע שמועות הרבה, והמה מרומזים במילים: "יעקב בן אחותו". "יעקב" - שמע ששמו יעקב ע"ש
ויעקבני זה פעמיים, בכורה וברכה. "בן אחותו" - גם שמע שהוא בן אחותו שנתגלה אליו ה' כמו
אחותו. שנאמר אצלה "ויאמר ה' לה" (לעיל כה, ג), וכמו שעלו המים לקראתה כך עלו לקראתו. כל אלו
השמועות שמע (אגרא דכלה). ויש שכתבו שדייק כן מדכתיב "את שמע יעקב" דמילת "את" דריש לרבות
כמה דברים. (שיח יצחק).

פרק ל' פס' ב'

אונקלוס

ב וַיִּחְרַאֲף יַעֲקֹב בְּרַחֲלָה וַיֹּאמֶר
וְאָמַר הַמָּנִי אֶת בְּעִיָּא הָלֵא מִן
קָדָם יי תַּבְּעֵן דְּמַנְעַ מַנְיָךְ
וְלָדָא דְּמַנְעִי:

ב וַיִּחְרַאֲף יַעֲקֹב בְּרַחֲלָה וַיֹּאמֶר
הַתַּחַת אֱלֹהִים אֲנִכִּי אֲשֶׁר־מָנַע מִמֶּנִּי
פְּרִי־בִטְנִי:

רש"י

(ב) התחת. וכי נמקומו אני: אשר מנע ממך. את אמרת שאעשה כאנא אני איני כאנא אנא לא היו לו ננים
אני יש לי ננים ממך מנע ולא ממני:

תרגום יונתן

ב. וחרה הכעס של יעקב ברחל ואמר עד
שאת מבקשת ממני בקשיי מלפני ה',
שמלפניו הם הבנים והוא מנע ממך פרי בטן.

תרגום יונתן

ב ויחקיף רוגזא דיעקב ברחל ואמר עד
דאנא בעיא מני בעי מן קדם יי דמן קדמוי
הינון בנא והוא מנע מניך פרי מעיא:

ציונים וביאורים

סג. לפי המבואר לעיל (פסוק א') שלא ביקשה רחל מיעקב שיתן לה בנים כפשוטו, אלא שיתפלל בעבורה,
צריך לפרש כאן שהשיב לה יעקב שעד שאת מבקשת ממני להתפלל, בקשי את בעצמך מלפני ה', שזה
תלוי בך. ויובן ע"פ מה שמבואר בוחר על מאמר חז"ל: "א' מפתחות בידו של הקב"ה, של חיה ושל
מטר ושל תחיית המתים", שכמו שאין המפתחות נמצאים ביד בשר ודם, כך אין ביד שום אדם אחר
להתפלל על אותן הדברים, רק אותו האדם שהוא בצרה הוא בעצמו מחוייב להתפלל על זה ולא מהני
תפילת אחרים. (שרת"י במדינות ע"פ ספר טללי אורות שמביא מהג' מו"ה יהודה לייב אב"ד פפ"א בעל קרבן
ראשית). וזהו מה שהשיב לה יעקב כאן.

דוגמא מפרשת וישלח

אונקלוס

פרק ל"ד פס' כ"ה

כה וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה כַּד
תְּקִיפוּ צְלִיהוֹן כִּיבִיהוֹן
וְנִסְיָבוּ תְּרִין בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן
וְלֹוֹי אַחֵי דִינָה גְבֵר חֲרָבִיָּה
וְעָאֵלֹו עַל קַרְתָּא דִּיתְבָּא
לְרוּחְצֵן וְקִטְלוּ כָּל דְּכוּרָא:

כה וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתָם
בְּאֲבִים וַיָּקָחוּ שְׁנֵי־בְנֵי־יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן
וְלֹוֹי אֶחָיו דִּינָה אִישׁ חֲרָבִי וַיָּבֹאוּ
עַל־הָעִיר בְּמַטְח וַיַּהֲרֹגוּ כָּל־זָכָר:

רש"י

(כה) שני בני יעקב. בניו היו ואעפ"כ נהגו עממן שמעון ולוי כאשר אנשים שאינם בניו שלא נטלו עמם
הימנו (ב"ר): אחי דינה. לפי שמסרו עממן עליה נקראו אחיה: במטח. שהיו כואצים ומ"א צעומים היו על
כחו של זקן (ב"ר):

תרגום ללשון הקודש

כה. והיה ביום השלישי, כאשר היו
מתמקמים מכאב מילתם, ולקחו שנים
מבניו של יעקב, שמעון ולוי, אחי דינה, איש
חרבו ובאו על העיר שהיתה יושבת לבטח^פ,
והרגו כל זכר.

תרגום יונתן

כה וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה כַּד הָווּ מִתְמַקְמִין
מִן כִּיב גּוֹזְרֵתְהוֹם וְנִסְיָבוּ תְּרִין מִבְּנֵי דִיעֲקֹב
שְׁמַעוֹן וְלֹוִי. אַחֵי דִינָה גְבֵר סִיפִיָּה וְעָלוּ
עַל קַרְתָּא דִּיהוּ יִתְבָּא לְרוּחְצֵן וְקִטְלוּ
כָּל דְּכוּרָא:

ציונים וביאורים

פו. לשון הכתוב "בטח" פירש שהוא מוסב על יושבי העיר, שישבו לבטח. וכן פירשו אונקלוס ורשב"ם,
ודלא כרש"י שמביא מנ"ר ש"בטח" מוסב על שמעון ולוי שבטוחים היו על כחו של זקן (ריב"א מבעלי
התוספות).

אונקלוס

פרק ל"ה פס' י"ד

י' וַאֲקִים יַעֲקֹב בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־
בְּאַתְרָא דְּמַלִּיל עַמִּיָּה קָמַת
אֲבָנָא וְנִסְיָךְ עֲלֶיהָ נִסְכִּין
וְאָרִיק עֲלֶיהָ מִשְׁחָא:

י' וַיָּצַב יַעֲקֹב מַצֵּבָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־
דָּבַר אֱתוֹ מַצֵּבַת אָבִן וַיִּסֹּךְ עָלֶיהָ נִסְךְ
וַיִּצַּק עָלֶיהָ שֶׁמֶן:

רש"י

(י'ד) במקום אשר דבר אתו. איני יודע מה מלמדנו:

תרגום ללשון הקודש

י'. והקים [יעקב] שם מצבה במקום שדיבר
עמו, מצבה של אבן, ונסך עליה ניסוך יין
וניסוך מים^{ק"ח}, כי כך עתידים לעשות בחג
של סוכות, ויצק עליה שמן זית.

תרגום יונתן

י' וַאֲקִים תִּמֵּן קָמַא בְּאַתְרָא דְּמַלִּיל עַמִּיָּה
קָמַא דְּאֲבָנָא וְנִסְיָךְ עֲלֶיהָ נִסְכֹּךְ חֲמֹר נִסְכֹּךְ
מוֹי אָרוֹם כְּדִין עֲתִידִין לְמַעֲבֹד בְּחָגָא
דְּמִטְלִיא וְאָרִיק עֲלֶיהָ מִשַּׁח זֵיתָא:

ציונים וביאורים

ק"ח. דייק שהיה ניסוך הן של יין והן של מים, משום כפל הלשון "ויסך עליה נסך". וכס איתא בגמ'
תענית (ג:) שמדייקים כן לגבי חג הסוכות: "תנאי, רבי נתן אומר: "בקדש הסך נסך שכר לה" - בשני
ניסוכין הכתוב מדבר". ואיתא שם עוד שהגמ' מקשה אימא תרווייהו חמרא, ומתרצת: אם כן לכתוב או
"הסך נסך" או "נסך נסך", מאי "הסך נסך", שמעת מינה חד דמאי וחד דחמרא. והנה יש לומר כן גם
כאן שהיה לו לומר "ויסך עליה יסך" או "ונסך עליה נסך" ומדמשני קרא בדיבוריה ש"מ תרין ניסוכין
היו, אחד של מים ואחד של יין. (קטרת הסמים וחיי יצחק, וראה תפארת ציון).

דוגמא מפרשת וישב

פרק ל"ז פס' ב'

אונקלוס

ב אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן־שִׁבְעָה
עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת־אָחִיו
בְּצֹאן וְהוּא נָעַר אֶת־בְּנֵי בְלָחָה
וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף
אֶת־דִּבְתָּם רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם:

רש"י

צוה"ז "והוא נער" שהיה עושה מעשה נערות מתקן
בשערו ממשמש בעיניו כדי שיהיה נראה יפה "אם בני
בלחה. כלומר רגיל אלל בני בלחה לפי שהיו אחיו מבין
אוחן והוא מקרבן "אם דבתם רעה. כל רעה שהיה
רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו שהיו אוכלין אכר
מן החי ומזולין בבני השפחות לקרובן עבדים וחשודים
על העריות ובשלשמן לקה על אכר מן החי וישפטו
שעיר עזים במכירתו ולא אכלוהו חי כדי שילקה
בשחיטה ועל דבה שספר עליהם שקרין לאמהם עבדים
לעבד נמכר יוסף ועל העריות שספר עליהם ומשא
אשת אדוניו וגו' "דבתם. כל לשון דבה פרלי"ן (בלע"ז)
ריידערייא בעריידען כל מה שהיה יכול לדבר בהם רעה
היה מספר "דבה. לשון (שיר ז) דובב שפתי ישנים:

(ב) אלה תולדות יעקב. ואלה של מולדות יעקב
אלה יסודותיו וגלגוליהם עד שבאו לכלל יישוב סבה
ראשונה יוסף בן שבע עשרה וגו' ע"י זה נתגלגלו וירדו
למזרים וזה אחר ישוב פשוטו של מקרא להיות דבר
דבור על אופניו ומ"א דורש תלה הכ' מולדות יעקב
ביוסף מפני כמה דברים אחת שכל עמלו של יעקב לא
עבד אלל לכן אלא ברחל ושהיה זו חיקוין של יוסף
דומה לו וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף זה נשטם
וזה נשטם זה אחיו מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים
להרגו וכן הרבה צ"ר ועוד נדרש בו וישב ביקש יעקב
לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף לדיקים מבקשים
לישב בשלוה אומר הקצ"ה לא דיין לדיקים מה
שמחוקן להם לעוה"צ אלא שמבקשים לישב בשלוה

תרגום ללשון הקודש

ב. אלה משפחות יעקב, יוסף בן שבע עשרה
שנה היה בצאתו מבית המדרש, [והיה רועה
עם אחיו בצאן] והוא נער מתגדל עם בני
בלחה ועם בני זלפה הנשים של אביו, והביא
יוסף את טבעם הרע, שראים שאוכלים בשר
התלוש מתחיה קחיה, את האזנים ואת הזנבות,
ובא והגיד אל אביו.

תרגום יונתן

ב. אלן זרעית יעקב יוסף בר שבסרי שנין
הנה במיפקיה מן בית מדרשא והוא טלה
מתרבי עם בני בלחה ועם בני זלפה
נשיא דאבוי ואיתי יוסף ית טיבהון ביש
דחמנון דאכלין בשרא דתליש מן חיוא
חייא ית אודגניא וית דגניא ואתא ותיני
לות אבוהון:

ציונים וביאורים

1. משמע מדבריו שראה את בני בלחה וזלפה (שעליהם נסוב "והוא נער") אוכלים בשר תלוש מן החי, ולא
את אחיו בני לאה. וכן הוא בפרקי דר"א (פ"ח). אך רש"י כתב שהיה רואה באחיו בני לאה, והיה מגיד
לאביו. משמע מדבריו להיפך שהיה מביא אך את דיבת בני לאה, ולא את של בני בלחה וזלפה. וכן הוא
בב"ר (פד, ז). אכן לשון הכתוב יורה כדברי יונתן ופדר"א, שהפסוק אחד הוא, שעל שהיה נער את בני
בלחה וזלפה, לזה ראה היטב עוונותם, וסיפר לאביו (אהבת יהונתן).

לרזומם

את הגפש מדבריו וקדושים של התנא האלוקי
רבי יונתן בן עוזיאל

דוגמא מפרשת מקץ

פרק מ"א פס' ט"ז

אונקלוס

טז וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר בִּלְעָדִי
אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת־שָׁלוֹם פַּרְעֹה:
דְּפָרְעָה:

רש"י

(טז) בלעדי. אין החכמה משלי אלא אלהים יענה ימן עניה צפי לשלום פרעה:

תרגום ללשון הקודש

תרגום יונתן

טז. וַעֲנֵה יוֹסֵף אֶת פַּרְעֹה אֶת פַּרְעֹה לֵאמֹר, חוּץ מִמֶּנִּי
אֵיִת גִּבֵּר דְּפָשֵׁר חֵלְמִין בְּרִם מִן קָדָם יי
תוֹתַב שְׁלָמָא דְּפָרְעָה:

ציונים וביאורים

יד. כוונתו לפרש הכתוב, שיוסף אמר לפרעה שכיון שאין איש חוץ ממנו שידוע לפתור החלום, הרי זה ראה שאין זה חכמה משלי, אלא הוא נס מהקב"ה (וראה לעיל פסוק ח) (שכן מה הוא שונה מאחרים) ולכן מלפני ה' יענה שלום פרעה. ובאהבת יהונתן מבאר שיונתן מפרש הכתוב "בלעדי", בב' פירושים. א. "בר מני" - כלומר אין כח החכמה והבינה בי, אלא חוץ ממני, מהקב"ה. וזהו שאמר "בלעדי", כלומר "זולתי", שאינו משלי. ב. "לא אית גבר דפרש חלמין" - שחוץ ממני אין איש שידוע לפתור חלומות, וגם אני לא אגיד הפתרון משלי, אלא מלפני ה' שיענה השלום פרעה. ובספר "נחננו" מפרש יותר שיוסף אמרו בתור תשובה על מה שאמר פרעה "ופותר אין אותי", ע"ז ענהו יוסף בלשון תמיהה "בלעדי", וכי לא נמצא במצרים בכל החכמים והחרטומים שיפתרו החלום? הרי זהו סיבה מן השמים, שדברים בגו. ובוה האופן רק אלקים יענה את שלום פרעה. ודפח"ח.

פרק מ"ד פס' ט"ז

אונקלוס

טז וַיֹּאמֶר יְהוֹדָה מַה־נֹּאמַר לְאֲדֹנָי
מַה־נִּדְבַּר וּמַה־נִּצְטָדֵק הָאֱלֹהִים מִצָּא
אֶת־עוֹן עַבְדֶּיךָ הִנֵּנוּ עֹבְדִים לְאֲדֹנָי
גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם אֲשֶׁר־נִמְצָא הִנֵּבֵעַ בִּידֵינוּ:

רש"י

(טז) האלהים מצא. יודעים אנו שלא קראנו אצל מאת המקום נתינה להציל לנו זאת מצא בעל חוב מקום לגבות שטר חובו "ומה נצטדק. לשון דק וכן כל מינה שמחלת יסודה צד"י והיא צאה לדבר צד"י מתפעל או נתפעל נותן טי"ת במקום חי"ו ואינה נותנת לפני אות ראשונה של יסוד המינה אלא צאמצע אומיות העיקר כגון נצטדק מגזרת דק ונצטע מגזרת צע ונצטירו מגזרת ציר אמונים הנצטידנו

תרגום ללשון הקודש

תרגום יונתן

טז. ואמר יהודה, מה נאמר לאדוני על הכסף הראשון, ומה נדבר על הכסף האחרון, ומה נצטדק על הגביע, מלפני ה' נמצא עוון על עבדיך, הנה אנחנו עבדים לאדוני גם אנו גם מי שנמצא הגביע בידו.

טז. וַאֲמַר יְהוֹדָה מַה גִּימַר לְרַבּוּנִי עַל כֶּסֶּף קִדְמָא וּמַה גִּימַר עַל כֶּסֶּף בִּתְרָאָה וּמַה גִּימַר עַל אוֹגְבִין מִן קָדָם יי אֲשֶׁתַּכַּח חוּבָא עַל עֲבָדֶיךָ הָאֵל אֲנַחְנָא עֲבָדִין לְרַבּוּנִי אוּף אֲנִי אוּף מֵאן דְּאֲשֶׁתַּכַּח כְּלִידָא בִּידֵיהּ:

דוגמא מפרשת ויגש

פרק מ"ו פס' י"ד

אונקל'ס

יֵד וְגִבִּי וְזִבְלוֹן סָרַד וַיַּחֲלֵאֵל׃

תרגום יונתן

תרגום ללשון הקודש

וּבְנוֹי דְּזְבוּלוֹן תִּגְרִין מְרִי פֶּרֶקְמָטִיָּא
מִפְּרָגְסִין יֵת אַחוּהוֹן בְּנֵי יִשְׁשֹׁכָר וּמִקְבִּלִין
אַגְר פּוֹתֵהוֹן וְשׁוּמָהוֹן סֶרֶד וְאֵילוֹן וְיַחְלָאֵל:

י. ובניו של זבולון, סוחרים בעלי סחורה, מפרנסים את אחיהם בני יששכר, ומקבלים שכר כמותם^{עב}. ושמותם, סרד ואילון ויחלאל.

ציונים וביאורים

עג. כאן אנו מוצאים היסוד "להסכם יששכר וזבולון", ושזבולון מקבל אף הוא שכר כיששכר. והאריך סדרו של שכר זה, והאריך מתחלק השכר, מצינו בזה ג' שיטות. א. בשו"ע ו"ד (סימן רמו סעיף א, והוא מרש"י סוכה כא. ד"ה שמעון אחי עזריה) משמע שיששכר חולק עם זבולון זכות התורה שיש לו, חצי ליששכר וחצי לזבולון, וכן משמע מדברי הוזהר הקדוש בפרשת לך לך.

ב. מיהו האור החיים הקדוש (בפרשת כי תשא) כותב בזה"ל: "לא שיתנוה מחלק הלימוד, ונמצא כל אחד אין בידו אלא מחצית שבר, לא כן הוא, כי שקל הקודש כפול הוא, ונמצא כל אחד בידו שקל שלם". (אמנם ראה מה שכתב בזה בספרו "הפנץ" ה' (ברכות ה') ובספרו "ראשון לציון" ה'א' סימן רמז ס"א). וכ"כ ההפלאה בפתחה זעירא וזאת הווי"ו (ווי"ו) שכל אחד מקבל שברו משלם, וכמו שיתאר המשל של שני מדריגות ממנו ואין מחסר אורו, כן המתיחס נוטלים שברם ואין נוגעים ח"ו בחלקם של תלמידי חכמים וכו', שכל אחד ישמה בשלו ואין אחד נוטל חלק חבריו.

ג. אבל ראוי בספר בני יששכר (הודש סיון מאמר ה' אות ו) שכתב בזה"ל: "וכן נראה לי מנדון וזולמן ויששכר וכיצא ובהם, שהמסייע לתלמיד חכם לבצע את מעשהו נוטל מחצית שברו, והתלמיד חכם אינו נוטל כלום וכו', רק שהיה לידו יד סוף וכו' ונוטל מחצית שברו, עם כל מה משלם לו הקב"ה כאילו היה משלם". היינו שמתחשק, שהקב"ה משלים לו. וכל בצנפת פענח (דרשות מהר"ט - תצוה). וכ"כ החיד"א ז"ל בספרו ראש דוד (משפטים) בזה"ל: "ואם שכיב הוא" וזמן לחכם שנשכר מן שיעור אחד, שעשו שותפות על דרך "יששכר וזולמן", לא תמצא שחצי שברו שלוקח העשירי נגרע מן החכם, לא כן, כי אוצר ה' מלא כל טוב לאיש העשירי כדרכיו שזכר הלימוד, והכנס כפי ממלולו ישיב לו בשלמותו, והוא "אב בשכרו" משלם". וכ"כ החיד"א בספרו "חומות אגון" (וזאת הברכה). ע"ש. ומדברי יונתן שכתב "ומקבלין אור כותהון", משמע דכריה מפרשים שכל אחד מקבל שבר משלם.

פרק מ"ז פס' ז'

אונקל'ום

וַיָּבֹא יוֹסֵף אֶת־יַעֲקֹב אָבִיו וַיַּעֲמִדְהוּ
לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה:

תרגום יונתן

תרגום ללשון הקודש

וְאֵינִי יוֹסֵף יתְּעַב אֲבֹי וְאֶקְרִימָה קָדֶם
פָּרַעַה וּבְרִיךְ יַעֲקֹב יתְּפַרְעָה וְאָמַר יְהִי
רְעוּא דִּיתְמָלוֹן מוֹי דְּנִילוּס וְיַעֲדִי כִפְנָא מִן
עֲלְמָא בְיוֹמָךְ:

ו. והביא יוסף את יעקב אביו, והעמידו לפני פרעה, ובירך יעקב את פרעה, ואמר, יהי רצון שיתמלאו מי הנילוס^{קא}, ויסור הרעב מן העולם בימיו.

ציונים וביאורים

קא. מפרש שהברכה שבידך 'יעקב לפרעה בכניסתו אליו, הוא שיתמלאו מי ה'נילוס וכו'. וכן הוא בפרש"י וזקן מרש"י מפרש: 'ויורר יעקב' - היא שאלית שכל כדרך כל הנתינים לפני המלכים לנשק או לקח כשיצא ממפרעה דכתיב ג' "ויברך יעקב את פרעה" (ספוק) "מפרש רש"י (והוא מתנומנה, נשק או) שבידך אותו שיעלה הנילוס הרגילי וכו'. עיי"ש. [אכן יונתן שמבאר כאן שכלו בברכת הנילוס אינו מפרש שם איזו ברכה זו, וא"כ מסתבר ששם הוא מפרש כפשוטו (כברש"י כאן) שזו היא הברכה אלא כדרך היצואים ממלכי הנפטרים בשלשום ונטישום (ראה פירוש יונתן. וראה רמב"י).]

דוגמא מפרשת ויחי

אונקלוס

פרק מ"ח פס' כ'

כ וַיְבָרְכֵנוּ בְיוֹמָא הַהוּא לְמִימַר
בְּרִי יִבְרָכֵךְ יִשְׂרָאֵל לְמִימַר
יְשׁוּעָה יְיָ כְּאַפְרִים וְכַמְנֶשֶׁה
לְשׁוֹנֵי יְת אֶפְרַיִם קֹדֶם מְנַשֶּׁה:

כ וַיְבָרְכֵם בְּיוֹם הַהוּא לְאִמּוֹר בְּרִי יִבְרָכֵךְ
יִשְׂרָאֵל לְאִמּוֹר יְשׁוּעָה יְיָ כְּאַפְרִים
וְכַמְנֶשֶׁה וַיֵּשֶׁם אֶת־אֶפְרַיִם לְפָנֵי מְנַשֶּׁה:

רש"י

(כ) בך יברך ישראל. הנה לנך את בני יצחק וכןמנשה: וישם את אפרים. צנכמו לפני מנשה
צנכמם ואמר איש לנו ישימך אלהים כאפרים להקדמו בדגלים וצנכמם הנשאים:

תרגום ללשון הקודש

תרגום יונתן

כ. וברכם ביום ההוא לאמור, בך יוסף בני
יברכו בית ישראל את התינוק ביום המילה^כ
לאמר, ישימך ה' כאפרים וכמנשה^כ, ובמנין
השבטים יתמנה הנשיא של אפרים לפני
הנשיא של מנשה, ומינה את אפרים שיהיה
לפני מנשה.

כ ובִּרְכִינוּ בְיוֹמָא הַהוּא לְמִימַר בְּרִי יוֹסֵף
בְּרִי יִבְרָכֵנוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל יְת יוֹסֵף בְּיוֹמָא
דְּמַהֲלֵתָא לְמִימַר יְשׁוּעָה יְיָ כְּאַפְרִים
וְכַמְנֶשֶׁה וּבְמִנְיָן שְׁבִטָא יְתַמְנֵי רְבָא דְאַפְרִים
קֹדֶם רְבָא דְמְנַשֶּׁה וּמִנֵּי יְת אֶפְרַיִם דִּיהִי
קֹדֶם מְנַשֶּׁה:

ציונים וביאורים

כה. מדייק שיברכו ביום המילה, מלשון הפסוק דכתיב "ויברכם ביום ההוא לאמר" (נשא כלי יהונתן). ומצינו
ב' אנפי למה מברכים הבנים ביום המילה דייקא, בכתב סופר כתב שזהו משום שאז הוא התחלת החינוך
שמכניסו תחת כנפי השכינה, ולכן זה הזמן לברך ברכה. (וראה גם בחתם סופר מה שכתב בזה). ובתפארת
יהונתן כתב שכיון שביום המילה הוא סכנה מעין הרע, לכן יברך ביום המילה שיהיו כאפרים וכמנשה שאין
עין רעה שולטת בהם.

כו. "מכאן משמע שצריכין לברך הילד הנימול אחר המילה "ישימך אלוקים וגו', ואנו אין נוהגין כן" (ינתנו).
ומיהו בברכ"י (ויד' רס"ה, ה) כותב: יש נוהגים לומר בסוף הברכה [אשר קידש ידיד מבטן] שאומרים
בברית] כן: "וקיים בו מקרא שכתוב ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה". ובמושב זקנים (לבעלי התוספות)
כותב: "וא"ת, היכן מצינו זה המנהג שיברך כל איש את בנו כאפרים וכמנשה, וי"ל דאנשי מזרח עושין
כן כשמלין את בניהם, אומר לו: "יהי רצון שתהיה אח לשבעה וגם לשמונה". פירוש, אפרים הוא שביעי,
ומנשה הוא שמיני, בקרבנות חנוכת המזבח". (וראה בענין ברכה זו גם במדרש לקח טוב).

נודעזנה

ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על
ארבע מאות פרסה. יצתה בת קול ואמרה:
מי הוא זה שגילה סתריי לבני אדם? עמד
יונתן בן עוזיאל על דגליו ואמר: אני הוא
שגליתי סתריך לבני אדם.

הגאון המקובל יעקב מאיר שכטר

מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

הגרי"מ שליט"א עיין בחומש בראשית עם יונתן המפורש ונהנה נ הספר, בהוסיפו כי המו "מצווה גדולה בהוצא לאור שהיה חתום עז

מרן שר התורה זיע"א עיין ארוכות בחומש בראשית עם תרגום יונתן המפורש והביע את התפעלותו ממנו. מרן זצוק"ל בירך בברכה והצלחה ואף העניק בקבוק יין המסוגל לישועה.

הגאון המקובל גמליאל רבינוביץ

מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א

"גם אני רגיל לעיין. הקדושים של התנא, א אף ידי תכון עמו להו ביאורין הנחמדים על בתוס' מראה מקומו דעת."

התבטא אחרי עיונו בחומש בראשית עם תרגום יונתן המפורש כי "הספר הוא דבר נחוץ מאוד וההו"ל הוא מביא אור גדול, מתנה גדולה לדורינו".

על שולחן מלכים

ובל רבי טר שליט"א

עיין ארוכות
ז עם תרגום
נה מהו"ל של
המחבר עשה
זוצאת הספר
ם עד היום".

ראש ישיבת סלבודקא מרן הגר"ד לנדו שליט"א

מרן הגר"ד לנדו שליט"א עיין
ארוכות בחומש בראשית עם
תרגום יונתן המפורש שהובא
לידיו, התפעל והתבטא כי זה יפה.

כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א

"מלא מזן אל זן בחידושים
נפלאים אך דא עקא שהם כספר
החתום וקשי הבנה. ועתה נטל על
עצמו מלאכה נכבדה אשר עשה
אזניים לתורה בביאורים ובהערות
נפלאים והכל ממקורות טהורים".

ובל רבי יץ שליט"א

עיין בדבריו
א, אשר על כן
להוציא לאור
ו על התרגום
ומות ומרבה
"

הגאון רבי יהודה פישר שליט"א חבר בד"צ העה"ח

"בואו ונחזיק טובה להאי גברא
רבה אשר פתח לנו פתח לבאר
את התרגום שמגלה מקראות
סתומים, כדי שיוכל כל אחד
ואחד ללמוד ולהבין דבריו הק".

הרה"ג רבי עמרם אופמאן שליט"א

"אשר על כן הנני לסמוך על
מעשי ידיו המפוארים וראויים
לעלות על שולחן מלכים, דברות
קדשו של התנא האלוקי גדול
תלמידי הלל הזקן".

בס"ד

להבין את הפרשה מחדש פשוטו כתרגומו

מתחילים מבראשית ומבינים מחדש את התורה!

לראשונה אחרי למעלה מ-2,000 שנה – תרגום יונתן המשלב פשוטו של מקרא עם דברי אגדה ומוסד משובבי נפש מתורגם ומפורש באופן השווה לכל נפש.

נזדעזעה ארץ ישראל ארבע
מאות פרסה על ארבע מאות
פרסה. יצתה בת קול ואמרה:
מי הוא זה שגילה סתרי לבני
אדם? עמד יונתן בן עוזיאל על
רגליו ואמר: אני הוא שגליתי
סתריך לבני אדם.

ידיעת התורה
בדברי מדרש ואגדה

להרחיב

את הנפש מדבריו הקדושים של
התנא האלוקי ר' יונתן בן עוזיאל

לרומם

פשוט בחומש
באופן נעלה וחדש

להבין

בדברי המפרשים
בצינונים וביאורים

להעמיק

להשיג בחנויות הספרים המובחרות או בטלפון: 050-4145608